



INNOVATION IQTISODIYOT

Ilmiy-amaliy elektron jurnal

2026

№8

ИННОВАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА

Научно-практический электронный журнал

INNOVATIVE ECONOMY

Scientific and practical electronic journal



Indexlanadigan bazalar: Google Scholar



Crossref



OpenAIRE



С/БЕРІЕНІКА



INNOVATION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY
ELEKTRON JURNAL

8-jild
8-son
Avgust, 2026

August, 2026
Volume 8
Number 8

ИННОВАЦИОННАЯ
ЭКОНОМИКА
Научно-практический
электронный журнал

INNOVATIVE ECONOMY
Electronic scientific and
practical journal



INNOVATSION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY ELEKTRON JURNAL

ISSN: 3030-315X

globalsciencehub.uz

Muassis:

Qarshi davlat texnika universiteti

Tahririyat Kengashi raisi:

R.X.Ergashev, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Tahririyat Kengashi raisi o‘rinbosari:

S.N.Xamrayeva, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Mas’ul muharrir:

N.A.Ochilova, PhD, dotsent

Texnik muharrir:

S.J.Qulmurotov

Jurnal har oyda bir marotaba elektron shaklda jurnalning rasmiy sayti orqali nashr etiladi.

Tahririyat manzili:

180100, Qarshi shahri, Mustaqillik ko‘chasi 225-uy Tel.:

+998 (75) 221 09 23

+998 (93) 902 72 63

Faks: +998 (75) 221 1395

innoeconomic@kstu.uz

“Innovatsion iqtisodiyot” ilmiy - amaliy elektron jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi **Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2025-yil 5-apreldagi 369-sonli qarori** bilan milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

Jurnalda quyidagi ruknlar asosida maqolalar nashr etiladi:

1. Nazariya va metodologiya
2. Raqamli iqtisodiyot
3. Mintaqa va tarmoqlar iqtisodiyoti
4. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik
5. Inson kapitali iqtisodiyoti
6. Menejment va marketing
7. Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
8. Moliya, kredit va investitsiya
9. Ekonometrika va statistika
10. Xizmat ko‘rsatish va turizm sohasi

TAHRIRIYAT KENGASHI:

Tahririyat Kengashining xalqaro a'zolari:

Ovchinnikov Viktor Nikolayevich - i.f.d., professor, akademik (Janubiy Federal Universitet, Rossiya)

Solodovnikov Sergiy Yurevich - i.f.d., professor (Belorussiya milliy texnika universiteti)

Sidorov Viktor Aleksandrovich - i.f.d., professor, (Kuban davlat universiteti)

Shevchenko Igor Viktorovich - i.f.d., professor (Kuban davlat universiteti, Rossiya)

Kusainov Xalel Xaymullievich - i.f.d., professor, akademik (Qozog‘iston Respublikasi Milliy fanlar akademiyasi)

Samandarzoda Iskandar Hakim - Iqtisodiyot fanlari doktori (Sh.Shotemur nomidagi Tojikiston agrar universiteti)

Gibadullin Artur Arturovich - i.f.n. dotsent (Milliy tadqiqot universiteti, Moskva energetika instituti, Rossiya)

Sergey Aleksandrovich Voynash - ilmiy xodim (P.Lumumbi nomidagi Rossiya xalqlar do‘stligi universiteti)

Valentina Nikolayevna Pulyayeva - iqtisod fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya Federatsiyasi hukumati qoshidagi Moliya universiteti)

Dmitriy Evgenievich Morkovkin, iqtisod fanlari nomzodi, dotsent (Moliya universiteti, Rossiya Federatsiyasi hukumati)

Sadriddinov Manuchehr Islomiddinovich - i.f.d., professor, (Tojikiston Respublikasi Milliy fanlar Akademiyasi)

Perskaya Viktoriya Vadimovna - i.f.d., professor, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Molchanov Igor Nikolayevich - i.f.d., professor, (Lomonosov nomidagi Moskva davlat universiteti)

Basova Mariya Mixaylovna - i.f.d., professor, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Aleksandr Leonidovich Chupin, iqtisod fanlari nomzodi (P.Lumumbi nomidagi Rossiya xalqlar do‘stligi universiteti)

Nezamaykin Valeriy Nikolayevich - i.f.d., professor, (Rossiya davlat gumanitar universiteti)

Nikonorova Alla Vladimirovna - i.f.n., dotsent, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Dmitriyeva Olga Aleksandrovna - i.f.n., dotsent, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Shvets Yuriy Yuryevich - i.f.n., dotsent, (Rossiya Fanlar akademiyasining Nazorat fanlari instituti)

Kolosova Yelena Valeryevna - i.f.n., dotsent, (Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti)

Tahririyat Kengashi a'zolari:

Gulyamov Saidaxror Saidaxmedovich - i.f.d., professor, akademik

Pardayev Mamayunus Qarshiboyevich - i.f.d., professor

Navruz-zoda Baxtiyor Negmatovich - i.f.d., professor

Xatamov Ochildi Qurbonovich - i.f.d., professor

Fayziyeva Shirin Shodmonovna - i.f.n., professor

Jumayeva Gulrux Jo‘raqulovna - i.f.n., professor

Egamberdiyeva Salima Raimovna - i.f.n., dotsent

Erkayeva Gulbahor Panjiyevna - i.f.n., professor

Yakubova Shamshinur Shuxratovna - i.f.d., (DSc) dotsent

Amirqulov Shuhrat Olimovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Samiyeva Gulnoza Toxirovna - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Aliqulov Azamat Tuyg‘unovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Aminov Fazlitdin Baxadirovich - i.f.n., dotsent

Xo‘jaqulova Nigora Rustamovna - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Turobov Sherzod Alisherovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Alimova Munisa Yulchiyevna - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Ergasheva Nasiba Raxmatullayevna - i.f.d., (DSc), dotsent

Boboqulov Sanjar Baxromkulovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Djalilov Raxmonkul Hamidovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Nomazov Baxrom Bobomurodovich - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Alimxanova Nigora Alimxanovna - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Jonuzokov Mirzabek Kulmamatovich - i.f.f.d. (PhD), dotsent

Muxammadiyeva Yulduz Yusupovna - i.f.f.d. (PhD)

Tursunova Aziza Xoshimovna - i.f.f.d. (PhD)

Xolliyev Sherali Baxtiyorovich - i.f.f.d. (PhD)

Panjiyev Samijon Aliqulovich - PhD, dotsent



ИННОВАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА

Научно-практический электронный журнал

ISSN: 3030-315X

globalsciencehub.uz

Учредитель:

Каршинский государственный технический университет

Председатель редакционного совета:

Р.Х.Эргашев, доктор экономических наук, профессор

Заместитель председателя редакционного совета:

С.Н.Хамраева, доктор экономических наук, профессор

Ответственный редактор:

Н.А.Очилова, PhD, доцент

Технический редактор:

С.Ж.Кулмуротов

Журнал издается один раз в месяц в электронной форме и публикуется через официальный сайт журнала.

Адрес редакции:

180100, г. Карши, ул. Мустакиллик, дом 225

Тел: +998 (75) 221 09 23

+998 (93) 902 72 63

Факс: +998 (75) 221 1395

E-mail: innoeconomic@kstu.uz

Научно-практический электронный журнал «Инновационная экономика» включён в перечень национальных научных изданий на основании решения Президиума Высшей аттестационной комиссии при Министерстве высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан от 5 апреля 2025 года № 369.

В журнале публикуются статьи по следующим рубрикам:

1. Теория и методология
2. Цифровая экономика
3. Экономика регионов и отраслей
4. Малый бизнес и частное предпринимательство
5. Экономика человеческого капитала
6. Менеджмент и маркетинг
7. Бухгалтерский учет, экономический анализ и аудит
8. Финансы, кредит и инвестиции
9. Эконометрика и статистика
10. Сфера услуг и туризм

Редакционная коллегия:

Международные члены Совета редколлегии:

Овчинников Виктор Николаевич - д.э.н., профессор, академик (Южный федеральный университет, Россия)

Солодовников Сергей Юрьевич - д.э.н., профессор (Белорусский национальный технический университет)

Виктор Александрович Сидоров - д.э.н., профессор, (Кубанский государственный университет)

Шевченко Игорь Викторович - д.э.н., профессор (Кубанский государственный университет)

Кусаинов Халел Хаймуллович - д.э.н., профессор, академик (НААН Республика Казахстан)

Самандарзода Искандар Хаким - д.э.н., профессор (Таджикистанский аграрный университет им. Ш. Шотемура)

Гибатуллин Артур Артурович - к.э.н., доцент (Национальный исследовательский университет «Московский энергетический институт»)

Войнаш Сергей Александрович - научный сотрудник (Российского университета дружбы народов имени П.Лумумби)

Пуляева Валентина Николаевна - к.э.н., доцент (Финансовый университет при Правительстве РФ)

Морковкин Дмитрий Евгеньевич - к.э.н., доцент (Финансовый университет Правительство РФ)

Садриддинов Манучехр Исламиддинович - д.э.н., профессор (Национальная академия наук Республики Таджикистан)

Перская Виктория Вадимовна - д.э.н., профессор (Финансовый университет при Правительстве РФ)

Молчанов Игорь Николаевич - д.э.н., профессор (Московский государственный университет имени М.В. Ломоносова)

Басова Мария Михайловна - д.э.н., профессор (Финансового университета Российской Федерации)

Чупин Александр Леонидович - к.э.н. (Российского университета дружбы народов имени П. Лумумби)

Незаймакин Валерий Николаевич - д.э.н., профессор (РГТУ)

Никонорова Алла Владимировна - к.э.н., доцент (Финансового университета Российской Федерации)

Дмитриева Ольга Александровна - к.э.н., доцент (Финансового университета Российской Федерации)

Швец Юрий Юрьевич - к.э.н., доцент (Институт проблем управления РАН)

Колосова Елена Валерьевна - к.э.н., доцент (Российский экономический университет имени Г.В. Плеханова)

Члены Совета редколлегии:

Гулямов Саидхорр Саидхмедович - д.э.н., профессор, академик

Пардаев Мамаюнус Каршибоевич - д.э.н., профессор

Навруз-зода Бахтиёр Негматович - д.э.н., профессор

Хатамов Очилди Курбанович - д.э.н., профессор

Файзиева Ширин Шодмоновна - к.э.н., профессор

Жумаева Гулрух Журакуловна - к.э.н., профессор

Эгамбердиева Салима Раимовна - к.э.н., доцент

Еркаева Гулбахор Панжиевна - к.э.н., профессор

Якубова Шамина Шухратовна - д.э.н., (DSc), доцент

Амиркулов Шухрат Олимович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Самиева Гулноза Тохировна - д.ф.э.наук., (PhD), доцент

Алигулов Азамат Туйгунович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Аминов Фазлитдин Бахадирович - к.э.н., доцент

Хужакулова Нигора Рустамовна - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Туробов Шерзод Алишерович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Алимова Муниса Юльчиевна - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Эрашьева Насиба Рахматуллаевна - д.э.н., (DSc), доцент

Бобокулов Санжар Бахромкулович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Джалилов Рахмонкул Хамидович - д.ф.э., (PhD), доцент

Номазов Бахром Бобомуродович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Алимханова Нигора Алимхановна - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Джанузаканов Мирзабек Кулмаматович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Мухаммадиева Юлдуз Юсуповна - д.ф.э.н., (PhD)

Турсунова Азиза Хошимовна - д.ф.э.н., (PhD)

Холлиев Шерали Бахтиёрович - д.ф.э.н., (PhD)

Панджиев Самиджон Аликулич - PhD, доцент



QASHQADARYO VILOYATIDA YASHIL IQTISODIY SEKTORLARNING RIVOJLANISH DARAJASI VA EKOLOGIK-IQTISODIY KO'RSATKICHLAR TAHLILI

Usmonova Mohigu Mansur qizi

УРОВЕНЬ РАЗВИТИЯ ЗЕЛЁНЫХ СЕКТОРОВ ЭКОНОМИКИ В КАШКАДАРЬИНСКОЙ ОБЛАСТИ И АНАЛИЗ ЭКОЛОГО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ

Усмонова Мохигул Мансур кизи

THE LEVEL OF DEVELOPMENT OF GREEN ECONOMIC SECTORS IN KASHKADARYA REGION AND AN ANALYSIS OF ECOLOGICAL AND ECONOMIC INDICATORS

Usmonova Mohigul Mansur qizi

Annotatsiya. O'zbekistonda yashil iqtisodiyotga o'tish barqaror rivojlanishning ustuvor yo'nalishi bo'lib, bu jarayon Prezidentning 2025-yil 30-yanvardagi UP-16-son Farmoni asosida yanada jadallashdi. Qashqadaryo viloyati qishloq xo'jaligi, sanoat salohiyati va quyosh energiyasi resurslari bilan yashil transformatsiya uchun katta imkoniyatlarga ega. 2025-yilda viloyatda yalpi hududiy mahsulot 6,8 foizga, sanoat ishlab chiqarishi 7,2 foizga, qurilish ishlari 10,8 foizga va qishloq xo'jaligi mahsulotlari 4,3 foizga o'sdi. Aholi soni 3,72 million kishiga, faoliyat yuritayotgan korxonalar soni esa 30,4 mingdan oshdi. Tadqiqotda viloyatda qayta tiklanadigan energiyadan foydalanish, barqaror qishloq xo'jaligi, sanoatni modernizatsiya qilish, resurslardan samarali foydalanish va ekologik ko'rsatkichlar asosida yashil iqtisodiyotning rivojlanish darajasi baholanadi. Shuningdek, iqtisodiy o'sish va ekologik barqarorlik o'rtasidagi bog'liqlik tahlil qilinib, yashil transformatsiyani jadallashtirish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Kalit so'zlar: Yashil iqtisodiyot, Qashqadaryo viloyati, barqaror rivojlanish, qayta tiklanadigan energiya, ekologik ko'rsatkichlar, iqtisodiy samaradorlik, atrof-muhitni muhofaza qilish, resurslardan samarali foydalanish, mintaqaviy rivojlanish, O'zbekiston.

Abstract. The transition to a green economy in Uzbekistan is a priority area of sustainable development, and this process was further accelerated by the Presidential Decree No. UP-16 dated January 30, 2025. Kashkadarya region has great potential for green transformation with its agricultural, industrial potential and solar energy resources. In 2025, the gross regional product in the region grew by 6.8%, industrial production by 7.2%, construction work by 10.8%, and agricultural products by 4.3%. The population increased by 3.72 million people, and the number of operating enterprises exceeded 30.4 thousand. The study assesses the level of development of the green economy in the region based on the use of renewable energy, sustainable agriculture, industrial modernization, efficient use of resources, and environmental indicators. The relationship between economic growth and environmental sustainability will also be analyzed and practical recommendations will be developed to accelerate the green transformation.

Keywords: Green economy, Kashkadarya region, sustainable development, renewable energy, environmental indicators, economic efficiency, environmental protection, efficient use of resources, regional development, Uzbekistan.

Аннотация. Переход к зеленой экономике в Узбекистане является приоритетным направлением устойчивого развития, и этот процесс был дополнительно ускорен Указом Президента № УП-16 от 30 января 2025 года. Кашкадарьинский регион обладает огромным потенциалом для зеленой трансформации благодаря своему сельскохозяйственному, промышленному потенциалу и ресурсам солнечной энергии. В 2025 году валовой региональный продукт региона вырос на 6,8%, промышленное производство — на 7,2%, строительные работы — на 10,8%, а сельскохозяйственная продукция — на 4,3%. Население увеличилось на 3,72 миллиона человек, а число действующих предприятий превысило 30,4 тысячи. В исследовании



оценивается уровень развития зеленой экономики в регионе на основе использования возобновляемых источников энергии, устойчивого сельского хозяйства, промышленной модернизации, эффективного использования ресурсов и экологических показателей. Также будет проанализирована взаимосвязь между экономическим ростом и экологической устойчивостью, и разработаны практические рекомендации по ускорению зеленой трансформации.

Ключевые слова: зеленая экономика, Кашкадарьинский край, устойчивое развитие, возобновляемая энергия, экологические показатели, экономическая эффективность, охрана окружающей среды, эффективное использование ресурсов, региональное развитие, Узбекистан.

Kirish. Global miqyosda yashil iqtisodiyotga o'tish iqlim o'zgarishi, atrof-muhitning yomonlashishi va barqaror iqtisodiy rivojlanishga bo'lgan talabning ortib borayotganiga muhim javob bo'ldi. Xalqaro tashkilotlar iqtisodiy o'sishga atrof-muhitga ta'sirni minimallashtirish, resurslardan samarali foydalanishni oshirish va ijtimoiy farovonlikni ta'minlash bilan erishish kerakligini tobora ko'proq tan olmoqdalar. Yashil iqtisodiyot siyosati qayta tiklanadigan energiya texnologiyalari, aylanma ishlab chiqarish tizimlari, barqaror qishloq xo'jaligi va kam uglerodli sanoat rivojlanishini joriy etishni rag'batlantiradi, bu esa mamlakatlarga global iqlim majburiyatlarini bajarish bilan birga uzoq muddatli iqtisodiy barqarorlikka erishish imkonini beradi.

O'zbekiston so'nggi yillarda yashil transformatsiya kun tartibini sezilarli darajada tezlashtirdi. 2025-yil 30-yanvardagi PF-16-sonli Prezident Farmonining qabul qilinishi muhim bosqich bo'ldi, unda Atrof-muhitni muhofaza qilish va yashil iqtisodiyot yilida O'zbekiston-2030 strategiyasini amalga oshirish bo'yicha Davlat dasturi tasdiqlandi. Farmonda qayta tiklanadigan energiya quvvatini kengaytirish, suvni tejaydigan texnologiyalarni takomillashtirish, yashil tadbirkorlikni rivojlantirish, yashil tariflarni joriy etish, ekologik boshqaruvni kuchaytirish va iqtisodiyotning barcha sohalarida energiya samaradorligini oshirish bo'yicha kompleks chora-tadbirlar joriy etildi.

O'zbekiston hududlari orasida Qashqadaryo o'zining kuchli qishloq xo'jaligi bazasi, sanoat korxonalari, quyosh energiyasi ishlab chiqarish uchun qulay iqlim sharoitlari va o'sib borayotgan investitsiya faolligi tufayli strategik mavqega ega. Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlariga ko'ra, 2025-yilda mintaqada yalpi hududiy mahsulotning 6,8%, sanoat ishlab chiqarishning 7,2%, qurilishning 10,8%, bozor xizmatlarining 13,6% va qishloq xo'jaligi, o'rmon xo'jaligi va baliqchilikning 4,3% o'sishi kuzatildi. 2026-yil 1-yanvar holatiga ko'ra, mintaqada 3 716 949 nafar aholi va 30 424 ta faoliyat yuritayotgan korxonalar mavjud bo'lib, bu iqtisodiy faoliyatning kengayib borayotganidan dalolat beradi, bu esa bir vaqtning o'zida barqaror resurslarni boshqarish va atrof-muhitni muhofaza qilishning ahamiyatini oshiradi.

Ushbu ijobiy iqtisodiy dinamikaga qaramay, suvdan samarali foydalanish, qayta tiklanadigan energiya integratsiyasi, sanoat dekarbonizatsiyasi, chiqindilarni boshqarish va atrof-muhit sifati bilan bog'liq muammolar saqlanib qolmoqda. Shuning uchun ekologik va iqtisodiy ko'rsatkichlar orqali yashil iqtisodiyot tarmoqlarining rivojlanish darajasini baholash muhim ilmiy va siyosiy masalaga aylandi.

Ushbu tadqiqotning maqsadi Qashqadaryo viloyatida yashil iqtisodiyot tarmoqlarining hozirgi rivojlanishini asosiy ekologik va iqtisodiy ko'rsatkichlarni baholash, mintaqaviy kuchli tomonlar va mavjud cheklavlarni aniqlash hamda O'zbekistonning milliy yashil iqtisodiyot strategiyasi va xalqaro barqarorlik majburiyatlariga muvofiq barqaror mintaqaviy rivojlanishni tezlashtirish bo'yicha dalillarga asoslangan tavsiyalar berish orqali tahlil qilishdir.

Adabiyotlar sharhi. Yashil iqtisodiyot konsepsiyasi zamonaviy iqtisodiy fanda eng keng muhokama qilinadigan yondashuvlardan biriga aylandi. Birlashgan Millatlar Tashkilotining Atrof-muhit dasturi ma'lumotlariga ko'ra, yashil iqtisodiyot inson farovonligini va ijtimoiy tenglikni yaxshilaydi, shu bilan birga ekologik xavflar va ekologik tanqislikni sezilarli darajada kamaytiradi. UNEP qayta tiklanadigan energiya, barqaror qishloq xo'jaligi, samarali resurslarni boshqarish va yashil infratuzilmaga investitsiyalar bir vaqtning o'zida iqtisodiy o'sish va ekologik barqarorlikka hissa qo'shishini ta'kidlaydi[4].

Iqtisodiy hamkorlik va rivojlanish tashkiloti yashil o'sishni kelajak avlodlar uchun tabiiy resurslarni saqlab qolish bilan birga unumdorlik va innovatsiyalarni rag'batlantiradigan iqtisodiy rivojlanish modeli sifatida belgilaydi[2]. OECD tadqiqotchilari mintaqaviy hukumatlar yashil investitsiya siyosatini amalga oshirishda va institutsional islohotlar orqali ekologik samaradorlikni oshirishda hal qiluvchi rol o'ynashini ta'kidlaydilar.

Barbier[1] muvaffaqiyatli yashil iqtisodiy transformatsiya ekologik siyosatni sanoatni modernizatsiya qilish va ish o'rinlarini yaratish bilan integratsiyalashga bog'liqligini ta'kidlaydi. Xuddi shunday, Pearce, Markandya va Barbier uzoq muddatli rivojlanishda tabiiy kapital va ekologik resurslarning iqtisodiy qiymatini ta'kidlab, barqaror rivojlanishning nazariy asoslarini taqdim etdilar[3].

So'nggi yillarda Jahon banki suv tanqisligi va iqlim xavflarining ortishi tufayli Markaziy Osiyo mamlakatlari uchun iqlim o'zgarishiga moslashish, qayta tiklanadigan energiya manbalarini kengaytirish va suv resurslarini samarali boshqarish ayniqsa muhim ahamiyat kasb etayotganini ta'kidladi. Bank mintaqaviy yashil investitsiyalarni kuchaytirishni va barqaror rivojlanish uchun institutsional mexanizmlarni takomillashtirishni tavsiya qiladi[5].

O'zbek olimlari orasida Q. Abdurahmonov barqaror iqtisodiy rivojlanish iqtisodiy o'sishni atrof-muhitni muhofaza qilish va ijtimoiy farovonlik bilan birlashtirishi kerakligini ta'kidlaydi[6]. Uning tadqiqotlari ekologik jihatdan mas'uliyatli tadbirkorlikni



rivojlantirish va mintaqaviy resurslardan foydalanish samaradorligini oshirishning muhimligini ta'kidlaydi.

B. Berkinov tomonidan olib borilgan tadqiqotlar O'zbekistonda yashil iqtisodiyotni shakllantirish va barqaror mintaqaviy rivojlanishga erishishda atrof-muhitni boshqarishning roliga qaratilgan[7]. Muallif qayta tiklanadigan energiya, tabiiy resurslardan samarali foydalanish va sanoatni ekologik modernizatsiya qilish iqtisodiy raqobatbardoshlikning muhim omili ekanligini ta'kidlaydi.

A. Vahobov va Sh. Mustafauqulov mintaqaviy iqtisodiy rivojlanish va investitsiya siyosatini keng o'rganib, yashil iqtisodiyotga o'tish sanoat infratuzilmasini modernizatsiya qilish, innovatsion texnologiyalarni kengaytirish va samarali davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini talab qilishini ta'kidladilar[8].

O'zbekistonda yaqinda qabul qilingan siyosat hujjatlari yashil rivojlanish uchun huquqiy va institutsional asosni sezilarli darajada mustahkamladi. Prezidentning 2023-yil 11-sentabrda PF-27-sonli Farmoni bilan tasdiqlangan "O'zbekiston-2030" strategiyasida ekologik barqarorlik, qayta tiklanadigan energiya manbalarini rivojlantirish va resurslarni samarali boshqarish strategik ustuvorliklar sifatida belgilangan[9]. Bundan tashqari, Atrof-muhitni muhofaza qilish va yashil iqtisodiyot yiliga bag'ishlangan 2025-yil 30-yanvardagi PF-16-sonli Prezident farmonida yashil sanoatni kengaytirish, qayta tiklanadigan energiya quvvatini oshirish, suvni tejaydigan texnologiyalarni rivojlantirish va ekologik toza tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash bo'yicha amaliy choralar joriy etilgan[10].

Avvalgi tadqiqotlar yashil iqtisodiyot va barqaror rivojlanishning nazariy asoslarini o'rganish bo'lsa-da, mintaqaviy darajada, ayniqsa Qashqadaryo viloyatida ekologik va iqtisodiy ko'rsatkichlar orqali yashil iqtisodiyot tarmoqlarining rivojlanish darajasini baholashga nisbatan cheklangan e'tibor qaratildi.

Metodologiya. Ushbu maqola Qashqadaryo viloyatida yashil iqtisodiyot tarmoqlarining rivojlanish darajasi va ekologik-iqtisodiy ko'rsatkichlarni baholash uchun keng qamrovli mintaqaviy analitik yondashuvdan foydalanadi. Tadqiqot barqaror rivojlanish, yashil o'sish va mintaqaviy iqtisodiy tahlil tamoyillariga asoslangan bo'lib, ham sifat, ham miqdoriy tadqiqot usullarini birlashtiradi.

Tahlil asosan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi, Ekologiya, atrof-muhitni muhofaza qilish va iqlim o'zgarishi vazirligi, Energetika vazirligi, rasmiy mintaqaviy statistik hisobotlar va boshqa hukumat nashrlaridan olingan ikkilamchi ma'lumotlarga tayanadi. 2021–2025 yillarni qamrab oluvchi so'nggi ma'lumotlar mintaqaning iqtisodiy va ekologik ko'rsatkichlaridagi o'zgarishlarni aniqlash uchun ishlatilgan.

Tadqiqotda vaqt o'tishi bilan asosiy ekologik va iqtisodiy ko'rsatkichlarning dinamikasini o'rganish uchun qiyosiy tahlil qo'llaniladi. Tavsiflovchi statistik usullar yalpi mintaqaviy mahsulot, sanoat ishlab chiqarishi, qishloq xo'jaligi mahsulotlari, qayta tiklanadigan energiya manbalarini rivojlantirish, atrof-muhitni muhofaza qilish choralari, investitsiya faoliyati va

resurslar samaradorligi tendentsiyalarini baholash uchun qo'llaniladi. Bundan tashqari, iqtisodiy o'sish va ekologik barqarorlik o'rtasidagi bog'liqlikni aniqlash uchun tizimli tahlil va mantiqiy sintez qo'llaniladi.

Natijalar integratsiyalashgan ekologik-iqtisodiy nuqtai nazardan talqin qilinadi, bu esa Qashqadaryo viloyatida yashil transformatsiyaga ta'sir qiluvchi mavjud imkoniyatlar va cheklavlarni aniqlash imkonini beradi. Tahliliy natijalar asosida barqaror mintaqaviy rivojlanishni mustahkamlash, ekologik ko'rsatkichlarni yaxshilash va yashil iqtisodiyot siyosati samaradorligini oshirish bo'yicha amaliy tavsiyalar taklif etiladi.

Natijalar va muhokama. Tahlil shuni ko'rsatadiki, Qashqadaryo viloyati qulay quyosh nurlanishi, kuchli qishloq xo'jaligi bazasi va kengayib borayotgan sanoat sektori tufayli yashil iqtisodiyotga o'tishni tezlashtirish uchun katta salohiyatga ega. Shu bilan birga, tez iqtisodiy o'sish tabiiy resurslarga bosimni oshirdi va ekologik jihatdan barqaror ishlab chiqarish usullarini joriy etishni tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda.

O'zbekiston Statistika Agentligi ma'lumotlariga ko'ra, 2025-yilda Qashqadaryoning yalpi hududiy mahsuloti (YHM) 6,8% ga, sanoat ishlab chiqarishi 7,2% ga, qishloq xo'jaligi, o'rmon xo'jaligi va baliqchilik mahsulotlari 4,3% ga, qurilish 10,8% ga va bozor xizmatlari 13,6% ga o'sdi. Bu ko'rsatkichlar barqaror mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishni ko'rsatadi va qayta tiklanadigan energiya, energiya tejaydigan texnologiyalar va ekologik toza ishlab chiqarishga investitsiyalar uchun qulay sharoitlar yaratadi.

Viloyat, shuningdek, yuqori quyosh nurlanishi (yiliga taxminan 300 quyoshli kun) tufayli O'zbekistonning quyosh fotoelektr stansiyalarini rivojlantirish bo'yicha ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylandi. Xorijiy investitsiyalar bilan amalga oshirilayotgan keng ko'lamli qayta tiklanadigan energiya loyihalari toza elektr energiyasi ishlab chiqarish ulushini oshirishi, shu bilan birga issiqxona gazlari chiqindilarini va qazilma yoqilg'ilarga bog'liqlikni kamaytirishi kutilmoqda. Ushbu loyihalar O'zbekiston-2030 strategiyasi va milliy Yashil iqtisodiyotni rivojlantirish dasturining maqsadlarini bevosita qo'llab-quvvatlaydi.

Ijobiy yutuqlarga qaramay, bir qator ekologik muammolar saqlanib qolmoqda. Mintaqaning asosiy iqtisodiy tarmoqlaridan birini ifodalovchi qishloq xo'jaligi sug'orish suviga katta tayanch bo'lib qolmoqda. Iqlim o'zgarishi, haroratning oshishi va vaqti-vaqti bilan suv tanqisligi tomchilatib sug'orish va raqamli suvni boshqarish tizimlari kabi suvni tejaydigan texnologiyalarga ehtiyojni kuchaytirdi. Ushbu texnologiyalarni kengaytirish qishloq xo'jaligi unumdorligini oshirish bilan birga atrof-muhitga bosimni kamaytiradi.

Ekologik-iqtisodiy baholash shuni ko'rsatadiki, Qashqadaryoning yashil iqtisodiyotining kelajakdagi rivojlanishi nafaqat qayta tiklanadigan energiya quvvatlarini kengaytirishga, balki yashil investitsiyalarni ko'paytirishga, ekologik jihatdan mas'uliyatli tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlashga, chiqindilarni boshqarishni takomillashtirishga, resurslarni tejaydigan qishloq xo'jaligini rivojlantirishga va atrof-muhitni



boshqarish uchun institutsional mexanizmlarni mustahkamlashga ham bog'liq. Davlat idoralari, xususiy investorlar, ilmiy-tadqiqot muassasalari va mahalliy

jamoalar o'rtasidagi hamkorlikni kengaytirish yashil texnologiyalarni joriy etish va barqaror mintaqaviy rivojlanishni tezlashtiradi.

1-jadval

Qashqadaryo viloyatida yashil iqtisodiy sektorlarning rivojlanish ko'rsatkichlari (2025-yil yanvar-dekabr)[11]

№	Ko'rsatkich	2025-yil	Ulushi / o'sish sur'ati
1	Asosiy kapitalga investitsiyalar	39 876,0 mlrd so'm	106,9 %
2	Elektr energiyasi, gaz, bug' va konditsiyalash sohasiga investitsiyalar	5 798,9 mlrd so'm	14,5 %
3	Suv ta'minoti, kanalizatsiya va chiqindilarni boshqarish sohasiga investitsiyalar	1 154,0 mlrd so'm	2,9 %
4	Qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligiga investitsiyalar	5 381,7 mlrd so'm	13,5 %
5	Xorijiy investitsiya va kreditlar	29 234,1 mlrd so'm	2 305,0 mln AQSh dollari
6	Ishga tushirilgan suv tarmoqlari	36,6 km	—

Jadvaldan ko'rinadiki, 2025-yilda Qashqadaryo viloyatida asosiy kapitalga 39 876,0 mlrd so'm investitsiya o'zlashtirilgan bo'lib, bu 2024-yilga nisbatan 106,9 %ni tashkil etgan. Yashil iqtisodiyot bilan bevosita bog'liq tarmoqlar ichida elektr energiyasi, gaz va bug' bilan ta'minlash sohasiga 5 798,9 mlrd so'm, suv ta'minoti, kanalizatsiya va chiqindilarni boshqarish sohasiga esa 1 154,0 mlrd so'm investitsiya yo'naltirilgan.

Ayniqsa, suv ta'minoti, kanalizatsiya va chiqindilarni boshqarish sektorining jami investitsiyalardagi 2,9 % ulushi yashil infratuzilmaning hali yetarlicha katta bo'lmaganini, biroq ushbu yo'nalishda investitsiya salohiyati mavjudligini ko'rsatadi. 2025-yilda viloyatda 36,6 km suv tarmog'i ishga tushirilgan.

Umuman olganda, natijalar Qashqadaryo viloyati yashil iqtisodiy transformatsiyaning faol bosqichiga kirganligini ko'rsatadi. Shunga qaramay, uzoq muddatli barqarorlikka erishish uchun innovatsion texnologiyalarni kengroq joriy etish, qayta tiklanadigan energiyaga doimiy investitsiyalar kiritish, ekologik monitoringni yaxshilash va milliy ekologik siyosatni yanada kuchliroq amalga oshirish talab etiladi. Ushbu chora-tadbirlar muvozanatli iqtisodiy o'sishga, atrof-muhitni muhofaza qilishga va hayot sifatini yaxshilashga hissa qo'shadi, shu bilan birga O'zbekistonning kam uglerodli va barqaror iqtisodiyotga o'tishini qo'llab-quvvatlaydi.

Xulosa va tavsiyalar. Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, Qashqadaryo viloyati o'sib borayotgan iqtisodiyoti, boy quyosh energiyasi salohiyati, kengayib borayotgan sanoat bazasi va kuchli qishloq xo'jaligi salohiyati tufayli yashil iqtisodiyot tarmoqlarini rivojlantirish uchun qulay sharoitlarga ega. So'nggi iqtisodiy ko'rsatkichlar barqaror mintaqaviy o'sishni

ko'rsatmoqda, shu bilan birga O'zbekiston-2030 strategiyasi va 2025-yilgi Atrof-muhitni muhofaza qilish va yashil iqtisodiyot yili Davlat dasturi doirasida amalga oshirilgan milliy islohotlar yashil transformatsiyani tezlashtirish uchun mustahkam institutsional asos yaratadi.

Qashqadaryo viloyatida yashil iqtisodiyotni rivojlantirishni kuchaytirish uchun quyidagi tavsiyalar taklif etiladi:

- Qayta tiklanadigan energiya loyihalariga, xususan, quyosh energiyasi ishlab chiqarishga investitsiyalarni ko'paytirish va toza energiya texnologiyalaridan foydalanishni kengaytirish.

- Resurslar samaradorligi va qishloq xo'jaligi barqarorligini oshirish uchun suvni tejaydigan sug'orish tizimlari va iqlimga mos qishloq xo'jaligi amaliyotlarini rag'batlantirish.

- Energiya tejaydigan texnologiyalar, toza ishlab chiqarish jarayonlari va chiqindilarni qayta ishlash tizimlari orqali sanoat korxonalarini modernizatsiya qilishni tezlashtirish.

- Ekologik toza biznes uchun moliyaviy rag'batlantirish, soliq imtiyozlari va yashil moliyalashtirishga osonroq kirishni ta'minlash orqali yashil tadbirkorlikni rag'batlantirish.

- Mintaqaviy ekologik monitoringni kuchaytirish va davlat muassasalari, ilmiy-tadqiqot tashkilotlari, xususiy sektor va mahalliy jamoalar o'rtasida yashil rivojlanish tashabbuslarini amalga oshirishda hamkorlikni yaxshilash.

Ushbu tavsiyalarni amalga oshirish ekologik va iqtisodiy ko'rsatkichlarni yaxshilashga, mintaqaviy raqobatbardoshlikni oshirishga, tabiiy resurslardan samarali foydalanishni ta'minlashga va O'zbekistonning uzoq muddatli barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishni qo'llab-quvvatlashga hissa qo'shadi.



Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati

1. Barbier E. B. The Policy Challenges for Green Economy and Sustainable Economic Development. – New York: United Nations, 2011.
2. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). Towards Green Growth. – Paris: OECD Publishing, 2011.
3. Pearce D., Markandya A., Barbier E. Blueprint for a Green Economy. – London: Earthscan Publications, 1989.
4. United Nations Environment Programme (UNEP). Towards a Green Economy: Pathways to Sustainable Development and Poverty Eradication. – Nairobi: UNEP, 2011.
5. World Bank. Country Climate and Development Report: Uzbekistan. – Washington, DC: World Bank, 2022.
6. Abdurahmonov Q. X. Milliy iqtisodiyot. – Toshkent: Innovatsion rivojlanish nashriyoti, 2021.
7. Berkinov B. B. Barqaror rivojlanish va yashil iqtisodiyot asoslari. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2022.
8. Vahobov A. V., Mustafakulov Sh. A. Mintaqaviy iqtisodiyot. – Toshkent:

9. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. "O'zbekiston – 2030" strategiyasi to'g'risida. PF–27-son Farmon. 2023-yil 11-sentabr.

10. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. "Atrof-muhitni asrash va yashil iqtisodiyot yili" Davlat dasturi to'g'risida. PF–16-son Farmon. 2025-yil 30-yanvar.

11. O'zbekiston Respublikasi Statistika boshqarmasi agentligi <https://stat.uz>

Muallif(lar) haqida / Сведения об авторе / Author details

Usmonova Mohigu Mansur qizi Qarshi davlat universiteti Iqtisodiyot fakulteti, 08-00-12-“Mintaqaviy iqtisodiyot” ixtisosligi mustaqil tadqiqotchisi / Усмонова Мохигул Мансур кизи Каршинский государственный университет Экономический факультет независимый исследователь по специальности 08.00.12 — «Региональная экономика» / Usmonova Mohigul Mansur qizi Karshi State University Faculty of Economics Independent Researcher in the specialty 08.00.12 — “Regional Economics”

E-mail: usmonovamohi99@gmail.com



INNOVATION
IQTISODIYOT
ILMIY-AMALIY ELEKTRON
JURNAL

ISSN: 3030-315X



t.me/kstu_uz



Qarshi shahri,
Mustaqillik ko'chasi 225



www.kstu.uz
www.ojs.kstu.uz